

UNIVERZITET CRNE GORE
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
Broj: 01-646/2
Podgorica, 12.05.2020. g.

UNIVERZITET CRNE GORE
CENTRU ZA DOKTORSKE STUDIJE
- S E N A T U -

Predmet: Materijal za sjednicu

Uvaženi,

U skladu sa članom 46. Pravila doktorskih studija, dostavljamo materijal za narednu sjednicu Centra za doktorske studije, odnosno Senata Univerziteta Crne Gore, i to:

- Obrazac PD: Prijava teme doktorske disertacije sa propratnom dokumentacijom, za MSc Milenu Ivanović.

S poštovanjem,

DEKAN,

Prof. dr Milan Marković

UNIVERZITET CRNE GORE
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
Broj: 01-646/1
Podgorica, 11.05.2021. godine

Na osnovu čl. 64. Statuta Univerziteta Crne Gore, čl. 34. Pravila doktorskih studija, Vijeće Fakulteta političkih nauka je na 281. sjednici održanoj 11.05.2021. godine donijelo

ODLUKU

I

Predlaže se Komisija za ocjenu podobnosti teme doktorske disertacije *Dihotomija politike i književnosti u djelu Milovana Đilasa - kontekst svjedočenja i konstrukcije identiteta* i kandidatkinje MSc Milene Ivanović u sastavu:

- Prof. dr Ljiljana Pajović-Dujović, redovni profesor, Filološki fakultet, Univerzitet Crne Gore
- Prof. dr Srđan Darmanović, redovni profesor, Fakultet političkih nauka, Univerzitet Crne Gore
- Prof. dr Đorđe Borozan, redovni profesor, Univerzitet Donja Gorica

II

Predlog dostaviti Centru za doktorske studije i Senatu Univerziteta Crne Gore koji su nadležni za donošenje konačne Odluke.

OBRAZLOŽENJE

Kandidatkinja MSc Milena Ivanović, se obratila Komisiji za doktorske studije sa Prijavom teme doktorske disertacije (obrazac PD) i zahtjevom da se imenuje Komisija za ocjenu podobnosti teme doktorske disertacije *Dihotomija politike i književnosti u djelu Milovana Đilasa - kontekst svjedočenja i konstrukcije identiteta* i kandidatkinje.

Komisija za doktorske studije je, nakon razmatranja dokumentacije i zahtjeva kandidatkinje, predložila Vijeću Fakulteta političkih nauka da donese Odluku da se imenuje Komisija za ocjenu podobnosti teme doktorske disertacije *Dihotomija politike i književnosti u djelu Milovana Đilasa - kontekst svjedočenja i konstrukcije identiteta* i kandidatkinje MSc Milene Ivanović.

Na osnovu izloženog odlučeno je kao u dispozitivu.

Dostaviti:

- a/a
- Službi za studentska pitanja
- Centru za doktorske studije
- Senatu UCG

DEKAN,

Prof. dr Milan Marković

Crna Gora UNIVERZITET CRNE GORE FAKULTET POLITIČKIH NAUKA			
Primljeno:	23.04.2020		
Org. jed.	Broj	Prilog	Vrijednost
ON	646		

UNIVERZITET CRNE GORE

Obrazac PD: Prijava teme doktorske disertacije

PRIJAVA TEME DOKTORSKE DISERTACIJE

OPŠTI PODACI O DOKTORANDU	
Titula, ime i prezime	mr Milena (Ivanović) Dubljević
Fakultet	Fakultet političkih nauka
Studijski program	Političke teorije
Broj indeksa	12/2
Ime i prezime roditelja	Momčilo Ivanović
Datum i mjesto rođenja	26.06.1981.
Adresa prebivališta	Bulevar Svetog Petra Cetinskog 13
Telefon	067/611-321
E-mail	milicamilena@t-com.me
BIOGRAFIJA I BIBLIOGRAFIJA	
Obrazovanje	Magistar književnih nauka, Filozofski fakultet, Nikšić, UCG, jun, 2008; prosječna ocjena 10. Profesor srpskog jezika i književnosti, Filozofski fakultet, Nikšić, UCG, 2005, prosječna ocjena 8,42.
Radno iskustvo	• Dobitnik stipendije za doktorska istraživanja Ministarstva nauke Vlade Crne Gore, oktobar 2020. • Ministarstvo odbrane samostalni savjetnik u Birou za odnose sa javnošću i Direkciji za integritet, Direktorat za politiku odbrane, 2017-2020. • Član redakcije i uređivačkog odbora časopisa <i>Fokalizator</i> - časopisa za književnost i kulturu, 2019- • Ministarstvo prosvjete, savjetnik u Kabinet ministra prosvjete; član Savjeta za visoko obrazovanje; član UO Instituta za crnogorski jezik i književnost; savjetnik u Međunarodnoj saradnja; recezent na čitankama za osnovno i srednje obrazovanje (Zavod za uddbenike), 2012-2017. • Vlada Crne Gore, savjetnik potpredsjednika Vlade za politički sistem, unutrašnju i spoljnu politiku, 2009-2012. • Uprava za kadrove, stručno lice u komisijama za sprovođenje provjere znanja, sposobnosti i vještina za rad u državnim organima, 2010- • Saradnik u nastavi na UCG, Filozofskom fakultetu u Nišiću, na Odsjeku za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti i Odsjeku za srpski jezik i južnoslovenske

	književnosti; sekretar Institutu za crnogorski jezik i književnost u Nikšiću; član redakcije časopisa <i>Riječ</i> ; član Organizacionom odbora međunarodnog slavističkog skupa <i>Njegoševi dani</i> , 2005-2012.
Popis radova	Radovi: 1. <i>Zaista kako nastaju priče?</i> Roman <i>Lisica</i> , Dubravke Ugrešić, <i>Fokalizator</i> , časopis za književnost i kulturu, br.4-5, 2019. 2. <i>O romanima Mira Gavrana, „Jedini svjedok ljepote“ i „Kafkin prijatelj“</i> , predgovor romanima, edicija Mansarda, Podgorica, 2018. 3. <i>Nijesu svi stereotipi o Balkanu loši</i> - prikaz studije <i>Hrvatski i crnogorski roman</i> (međuknjiževna tumačenja), Jakova Sabljica (<i>Lingua Montenegrina</i> , časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja, br. 2013.) 4. <i>Hirurški precizna obrada Dilasovih tekstova</i> , 2009. (izlaganje na promociji knjige <i>Poročni sudija</i> , Vladimira Vojinovića; rad objavljen u: <i>Lingua Montenegrina</i> , časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja, br.4, 2010.) 5. <i>Ukletost bronotopa u „Dukljanskoj zemlji“ i „Lelejskoj gori“</i> (rad sa Drugog međunarodnog slavističkog skupa <i>Njegoševi dani</i> , 2009.) 6. <i>Njegoševi dani - prvi međunarodni slavistički skup (Vaspitanje i obrazovanje)</i> 7. <i>Modernizacija narativnih tekstova Rista Ratkovića</i> (<i>Lingua Montenegrina</i> , časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja, br.3, 2009.) 8. <i>Pripovjedačka situacija u Ratkovićevom romanu „Nevidbog“</i> (<i>Lingua Montenegrina</i> časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja, br.2, 2008.) 9. <i>Organizacija vremena i prostora u romanu „Nevidbog“</i> (<i>Riječ</i> , časopis za nauku o jeziku i književnosti, br.1, 2008.) 10. <i>Razgrađivački (negatorski) stav prema tradicionalnim književnim i kulturnim modelima u romanu „Crveni petao leti prema nebu“</i> (Zbornik <i>Slavistika v modernim svete</i> , Konferencija mladih slavista, Prag, 2007.) 11. <i>Crnogorska književnost u „Istorijskom leksikonu Crne Gore“</i> , (zbornik <i>Tekuća crnogorska istoriografija i povijesna leksikografija</i> , Cetinje, 2007.) 12. <i>Poetika Ratkovićevog romana „Nevidbog“</i> , (Zbornik <i>Savremena crnogorska književnost</i> , Nikšić 2005.) U pripremi je samostalna publikacija <i>Narativna proza Rista Ratkovića</i> .

NASLOV PREDLOŽENE TEME	
Na službenom jeziku	Dihotomija politike i književnosti u djelu Milovana Đilasa - kontekst svjedočenja i konstrukcije identiteta
Na engleskom jeziku	The Dichotomy of Politics and Literature in Milovan Djilas' Work - the Context of Testimony and Identity Construction
Obrazloženje teme	
(do 1000 karaktera) Istraživanje polazi od pretpostavke da je književnost kao specifična vrsta čovjekovog umijeća koja se ostvaruje u jeziku, čuvar kolektivne memorije, svjedočenja i jedan od elemenata za formiranje društvenih uvjerenja, identiteta i nacionalne svijesti. Književna djela mogu problematizovati ideologije i činjenice, uticati na modelovanje političkih uvjerenja i postati <i>specifično svjedočanstvo vremena</i> koje slobodno tumači i istražuje prošle događaje. Iako imaginaran, samostalan i fiktivan, književni tekst nije u potpunosti lišen objektivnosti, činjeničnosti, pa i istinitosti drugih disciplina. Kao narativni oblik ličnih, društvenih, istorijskih iskustava, književni tekst zanima književnu teoriju i književnu historiografiju, ali i istoriju, politiku, kulturologiju. Kao kompleksan istraživački predmet, književni prostor ne podliježe jednoznačnim odredbama, pa je posebno produktivno interdisciplinarno ga proučavati. Dosadašnja pažnja istraživača u Crnoj Gori uglavnom je bila usmjerena na simboličko dekodiranje književnog teksta ili na definisanje njegovog značenja u okviru stvaralačkog opusa pisca, a ponekad i na situiranje stvaralačkog opusa u okviru epohe u kojoj je nastao. Funkcija i značenja književnog teksta na formiranje društvenih uvjerenja, kulturalnomemorijskog koda, identiteta, prvenstveno istorijskog i nacionalnog, nijesu bila predmetom znatnijeg zanimanja istraživača, uprkos društvenom značaju koje književno stvaralaštvo zapravo ima. Ova istraživanja gotovo da nijesu izlazila iz kruga nauke o književnosti dok je analiziranje uticaja političke misli na formiranje identiteta postojalo samo u sferi historiografije, i to neznatno. Istraživački rad <i>Dihotomija politike i književnosti u djelu Milovana Đilasa - kontekst svjedočenja i konstrukcije identiteta</i> uz tumačenje odnosa politike i književnosti i pokušaja definisanja Đilasovog raskoraka između političara i književnika ima za cilj izučavanje njegovog književnog djela kao izvorišta za formiranje društvenih uvjerenja u Crnoj Gori. Rad će biti interdisciplinarna studija u kojoj će proučavanje književnog djela kao svjedočanstva podrazumijevati spajanje više disciplina kako bi detaljnu analizu i tumačenje romana usmjerili ka istraživanju istorijskih okolnosti pod kojima je djelo nastalo, i koje reflektuje, utvrđivanju političkih ideja koje nosi, i samog kulturološkog smisla. Dakle, ovaj rad će biti svojevrsan naučni dijalog, dijalog disciplina, koji će nam omogućiti da konkretna Đilasova djela sagledamo sa različitih aspekata, polazeći i od ideje da je književni tekst nosilac sjećanja, odnosno da je u književnosti sadržana poetika svjedočenja. Izbor autora obrazlažemo činjenicom da je Đilasovo književno djelo, njegova umjetnička proza do sada bila predmet istraživanja vrlo malog broja autora na crnogorskom jeziku, a interdisciplinarni pristup njegovim romanima, gotovo da i ne postoji. Dosadašnjim istraživanjem	

uočili smo da njegovi romani nose u sebi jednu osobenu koncepciju nacionalne prošlosti, svjedočanstvo jedne epohe i da nedovoljno istražena semantička ravan njegovog djela pruža vrlo pogodan materijal za izabranu temu.

Milovan Đilas, *intelektualac u politici*, pisac-prognanik, grešnik i pokajnik, *heroj-antiheroj*, čovjek ideja, čovjek ideološko-propagandnog rada, čovjek krajnosti, od ljevičara dogmate do evropskog liberala, od umjetnika do političara, svojim političkim i književnim djelovanjem izvršio je veliki uticaj na formiranje političkih i identitetskih uvjerenja u crnogorskom društvu. Njegove koncepcije i stanovišta o identitetskim obilježjima crnogorskog društva, i danas imaju sljedbenike i osporavaoce, a književna djela nose snažan pečat lične sudbine u kojoj se različitim intenzitetom sudaraju političar i pisac.

Analiza Đilasovih književnih djela, izazovna je za istraživača jer je svojevrsan akt svjedočenja koji nudi snažnu refleksiju vremena kojom je autor do kraja određen. Jer Đilas je pisac konteksta, kako tvrdi Predrag Palavestra, konteksta istorije i mentaliteta, i ne može se proučavati isključivo na nivou književnog teksta, *nekim unutrašnjim pristupom, pod sterilnim staklenim zvonom, nezavisno od istorijskih zbivanja, moralnih shvatanja i ideoloških određenja njegove civilizacije* (Palavestra, 1989: 197). Dosadašnjim istraživanjem došli smo do sličnih zaključaka što nam je i još jedno opravdanje za izbor Đilasovog djela za pomenutu temu. Pri izboru tekstova, odlučili smo se upravo za ona djela koja će na najbolji način odgovoriti postavljenim ciljevima i hipotezama, a to su romani - *Crna Gora*, *Svetovi i mostovi*, *Izgubljene bitke*, autobiografska proza - *Besudna zemlja*. Posmatrajući Đilasovo djelo iz ugla kolektivne memorije, uz identifikaciju tema o kojima piše i njihovih refleksija na društvene okolnosti, uočili smo da se kroz izučavanje jedne istorijske ličnosti i njenog djela prelama i epoha u kojoj je on živio i o kojoj piše. Uvidom u Đilasovo djelo zaključili smo da su ispušteni iz vida brojni aspekti njegovog djela i da je ono plodna provokacija za promišljanje o raznovrsnim aspektima identitetskih konstrukcija i kulturalnomemorijskog koda crnogorskog društva. Ulančavajući različite discipline, pažljivo ćemo pristupiti navedenim tekstovima u cilju proširivanja referencijalnih ravni semantičkih slojeva izabranih tekstova. Interdisciplinarnost u pristupu, mreža odnosa politike, književnosti, kulture, istorije i drugih disciplina poslužiće za otkrivanje načina djelovanja pomenutih tekstova na društvene vrijednosti.

Kako se u radu polazi od ideje da je književni tekst nosilac pamćenja i sjećanja, izabrana djela sagledaćemo kao artefakte kulturalnog pamćenja. U metodološkom kontekstu kulture sjećanja i kulture pamćenja, razmatraćemo Đilasovu poziciju disidenta, revolucionara, pisca u postjugoslovenskom kolektivnom pamćenju. Tekstove ćemo interpretirati kao svjedočanstvo njegove književne artikulacije koji reflektuju specifičnu sliku ličnog i kolektivnog identiteta. Cilj našeg rada je da oslanjajući se na teorijske postavke poetike svjedočenja, studije sjećanja i kulture pamćenja, prikazemo način na koji se Đilas *bori* sa prošlošću i kako prošlost, lična ili kolektivna (*Besudna zemlja*, *Crna Gora*), pruža mogućnost njenog ponovnog definisanja i spoznaje istorijskih događaja i političkih ideja. Želimo istaći značaj ovih književnih tekstova kao bitnih interpretatora crnogorske prošlosti koji progovaraju snagom ličnog iskustva.

Uzajamnim legitimisanjem književnosti i politike, rad će rezultirati novim saznanjima o dejstvu književnog teksta na formiranje društvene svijesti, kao i stepenu mogućeg uticaja fikcionalnog

diskursa na svijest o identitetu.

Šta novo ovaj rad otkriva?

1. Uz definisanje dihotomije politike i književnosti, otkriva ulogu književnog i političkog materijala u formiranju društvenih uvjerenja, identitetskih obrazaca, kulturalnomemorijskog koda jednog društva;
2. Uspostavlja inovativne istraživačke, metodološke i saznanje osnove za proučavanje književnog djela kao izvorišta za formiranje društvene svijesti i uvjerenja koja će se moći primijeniti i obrazložiti i kod drugih autora čime se književnom tekstu pruža mogućnost obnove svoje uloge;
3. Otkriva do sada nepoznatu funkciju Đilasovog književnog djela i jednu novu dimenziju i detaljnu analizu njegovih romana sa interdisciplinarnog aspekta;
4. Određuje specifičnu ulogu umjetnika/književnika kao svjedoka istorijskih događaja odnosno, dublje razvija pojam Džefrija Hartmana (Geoffrey Hartman) koji umjetnika definiše kao sekundarnog (intelektualnog) svjedoka prošlih događaja.

Književnost može biti odličan medijum za predaju smisla i konstruisanje identiteta. S obzirom da se odnos književnog djela prema prošlosti sagledava kao dijalog između tekstualne i vantekstualne stvarnosti, prosuđujemo da bi novo i sistematično proučavanje Đilasovog djela doprinijelo ne samo sagledavanju jedne nove dimenzije njegovog stvaralačkog profila, nego i crnogorske tradicije, istorije, kulture, ideoloških stanovišta i društvenih uvjerenja određenog vremena.

Pregled istraživanja

(do 7000 karaktera)

Kako je samom istraživanju prethodila analiza trenutnog stanja vezanog za problematiku kojom se ovo istraživanje bavi, uočili smo da crnogorska naučna baza podataka ne prepoznaje postojanje konkretne studije koja se sistematično, uz pažljivo odabrani inovativni metodološki okvir bavi odnosom književnosti i politike, tumačenjem konkretnih književnih i političkih djela i njihovim refleksijama na društvena uvjerenja i identitetske koncepcije. Dakle, multidisciplinarni pristup književnom djelu u našem radu podrazumijeva da ćemo navedenom temom imati zahvate u oblasti politikologije, književnosti, kulturalnih studija i istorije.

Pručavati život, političku i književnu djelatnost Milovana Đilasa i danas je izazovno jer se radi o

slojevitost ličnosti čije su se djelatnosti odvijale na polju politike i književnosti i ideologije. Od 1929. godine kada su objavljene prve Đilasove pjesme, pa sve do 1964. godine kada je publikovan njegov posljednji roman, prilično je neujednačen put Đilasovog književnog razvoja. Uzevši u obzir poznate okolnosti njegovog disidenstva, zabranu štampanja njegovih djela, i uopšte životni put od komunističkog ideologa do njegovog negatora, ne iznenađuje činjenica da se crnogorska javnost stidljivo upoznava sa njegovim djelom, i to sa velikim zakašnjenjem. Do danas, Đilas se malo čitao kao književnik, više kao političar i mislilac.

Istraživački pristup u izučavanju književnog djela i političke misli Milovana Đilasa u kontekstu svjedočenja, identitetskih obrazaca i rascjepa između istorijskih fakata i literarne izazovnosti, zahtijeva cjelovit uvid u njegovo književno čak i političko stvaralaštvo, ali i u epohu njegovog nastanka. Kako Đilasovo književno djelo pretenduje da ponudi određenje ključnih, pa do sada i nedovoljno istraženih procesa i pojava crnogorske istorije, politike i kulture XX vijeka, dosadašnjim istraživanjem smo prepoznavali, analizirali i definisali ta određenja i trudili se da otkrijemo njihova značenja.

Za njegovo književno djelo može se reći da nosi u sebi jednu osobenu koncepciju nacionalne prošlosti, između ideala i stvarnosti, čije smo konture i sadržaje uočili. U daljem istraživačkom postupku kompariraćemo ovu koncepciju sa drugim istorijskim koncepcijama crnogorske prošlosti i utvrditi da li je, i u kojoj mjeri, riječ o autorskoj fikciji. Zatim ćemo ukazati na društveni ambijent kome se pisac obraća što podrazumijeva istraživanje društvenih i političkih okolnosti koje su taj ambijent oblikovale. Istražujući na koji način Đilasove političke i književne koncepcije korespondiraju sa političkom, istorijskom i nacionalnom sviješću društva u Crnoj Gori, utvrdićemo da li je Đilasov cilj da književnim djelom izvrši dekonstrukciju te svijesti ili da ponudi nova uporišta za njeno egzistiranje. Dakle, u obavezi smo da nastavimo da ispitujemo vrijeme u kojem je djelovao kao istorijska ličnost, političko-društvene okolnosti, odnose sa drugim ličnostima, poznavanje Đilasovih vrijednosnih stavova i ideoloških ubjeđenja, što će doprinijeti svestranijem sagledavanju izabranih tekstova, iz različitih perspektiva, i preciznim odgovorima na postavljene istraživačke zadatke. Budući da se tematika Đilasovih književnih tekstova uvijek tiče istorijskih dešavanja koja su presudno oblikovala političko i društveno biće Crne Gore XX vijeka, te da je u crnogorskom društvu istorijski narativ od presudnog značaja za formiranje identitetskih uvjerenja, nameće se kao istraživački zadatak da se utvrdi koji su sadržaji njegovog književnog djela i na koji način uticali na formiranje crnogorskog identiteta. Dakle, punu pažnju posvećujemo inovativnom pristupu književnom tekstu, koji izvodi i afirmiše potisnute priče prošlosti, i otkriva onaj narativ koji se ne pojavljuje u diskursima zvaničnih istorija. Polazimo od ideje da su istorijski romani svojevrstan arhiv analizirajući tematizovanje prošlosti u romanesknom obliku i moguću personalizaciju istorije u njima.

U cilju svestranijeg sagledavanja naše teme, dosadašnje istraživanje obuhvatilo je i politička djela Milovana Đilasa (*Nova klasa, Tamnica i ideja, Vlast i pobuna, Nesavršeno društvo*) i analizu izabranih političkih spisa, pisama i članaka (*Anatomija jednog morala, O crnogorskom nacionalnom pitanju, U ime budućnosti crnogorskog naroda, Nordijski san, Razvoj mog političkog mišljenja, Moralna pobuna i traganje za novim, Vera u ideju-slobodu, O rješenju nacionalnog pitanja u Jugoslaviji*). Njihov manji dio objavljen je u okviru posebnih, pa i pomenutih publikacija, a najveći dio u štampi.

Kao jedan od čelnih ljudi jugoslovenske vlasti poslije 1945. godine, Milovan Đilas je bio zadužen da rukovodi ideologijom i propagandom komunističkog režima, što je podrazumijevalo i njegov javni angažman, te bavljenje aktuelnim društvenim temama. Budući da je njegovo djelovanje u sistemu vlasti ograničeno na period njenog uspostavljanja i učvršćivanja (1945-1954), razumije se da je morao direktivno djelovati u oblasti ideja i ideologije. To je zahtijevalo i njegovo teorijsko uobličavanje mnogih identitetskih tema, koje su imale uticaj na stvaranje *novog čovjeka*. Njegove identitetske koncepcije i ideje političkog stvaralaštva, prikazaće jedan novi segment uticaja na formiranje svijesti crnogorskog društva druge polovine XX vijeka i njihove povezanosti sa

književnim ostvarenjima.

U toku istraživačkog procesa uočili smo koje izvore možemo smatrati relevantnim za naš rad, budući da se istraživačka pažnja ne usmjerava samo ka Đilasovim tekstovima već i prema literaturi koja omogućava rekonstrukciju društvene svijesti i izučavanje političkih ideja konkretnog vremena u cilju preciznog definisanja društvenog ambijenta u Crnoj Gori XX vijeka. Istraživanje se sastoji od prikupljanja i korišćenja adekvatne literature, obrade objavljene arhivske građe, kao i kritičke obrade i analize materijala. U bibliotekskim i arhivskim fondovima realizovana je identifikacija i prikupljanje građe neophodne za istraživanje. Do sada je prikupljena građa iz NB *Đurađ Crnojević*, Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, Istorijskog instituta, Centralne biblioteke u Podgorici, Univerzitetske biblioteke, Biblioteke Filološkog fakulteta u Nikšiću, kao i gradskih biblioteka u Podgorici, Budvi, Baru i Pljevljima, Državnog arhiva na Cetinju, kao i iz nekoliko privatnih biblioteka. Takođe smo uspjeli da stupimo u kontakt sa bibliotekskim jedinicama u Beogradu, ali i nekoliko izdavačkih kuća čija su izdanja bila veoma korisna za neke nove dimenzije naše teme (u tom kontekstu pominjemo *Centar za libertetske studije* i knjigu Mire Bogdanović *Konstante konvertitstva, Hod u mjestu od Đilasa do Đilasa* koja u pitanje dovodi ne samo Đilasovo pisanje, već i njegovo djelovanje i pokriće za disidentski i analitičko-metodički kapital). Povezali smo se i sa nekoliko fakulteta iz regiona i upoznali se sa brojnim tematski povezanim doktorskim disertacijama, koje su nam posebno pomogle sa aspekta literature. Upravo je takva doktorska disertacija *Politička delatnost Milovana Đilasa 1944-1954*, Aleksandra Miletića. U njoj smo između ostalog, pronašli i studiju njemačkog autora Arnima Hecera-*Spontanost i nasilje. Istorijska proza Milovana Đilasa 1930-1970*, koja je za naš rad posebno korisna imajući u vidu da se bavi Đilasovim proznim stvaralaštvom. Takođe, napravili smo kontakte sa bibliotekama u regionu, Rijeci, Zagrebu, Osijeku, Sarajevu, uočavajući bogatstvo korisne građe. Osim bogate literature, sagledali smo i brojna dokumenta, pisma, izvještaje, memoarske spise, stručnu literaturu o vremenu, političkim okolnostima Đilasovog vremena i događaja na koje se odnose njegovi romani. Vjerujemo da ćemo polje istraživanja znatno proširiti i za vrijeme studijskog boravka u Beogradu, imajući u vidu tamošnje naučne institucije i njihovu bogatu literaturu.

O Milovanu Đilas, njegovom životu, političkom angažmanu, disidentstvu postoji obimna bibliografija iz pera domaćih i stranih autora. U spisku literature posvećene njegovom književnom i političkom radu mali je broj radova koji su direktno povezani sa našom temom. Međutim, njena detaljna elaboracija zahtijeva upoznavanje sa svim aspektima njegovog života, što zahtijeva i predan uvid u cjelokupnu literaturu. Prvi autori literature o Đilasu javljaju se 60-ih godina XX vijeka, u vidu odbrane radova na inostranim univerzitetima (u Kanadi, Ethel Goldfield, *Milovan Djilas - Disillusioned Communist*, u SAD-u, Franklin Jasko, *Milovan Djilas, A Communist's Challenge to Communism* i na Kolimbija univerzitetu, John W. McDonald- *Political Themes in the Thought of Milovan Djilas*) i prikaza njegovih djela u časopisima (J. C. Campbell: M. Djilas, *Land without Justice. An autobiography of his youth*, New York, 1958. *Herald Tribune*, J. E. M. Arden: M. Djilas, *Land without Justice. An autobiography of his youth*, New York 1958. *Spectator*, London, W. H. Chamberlain: M. Djilas, *Land without Justice. An autobiography of his youth*, New York 1958, *Chicago Sunday Tribune* I. E. Abel: M. Djilas, *Montenegro*, novel, New York 1963. *Reporter*, Madison). U Jugoslaviji prvi radovi ove vrste, pojavljuju se 80-ih godina XX vijeka.

Hronološki ćemo ukazati na tekstove koji su nam koristili prilikom dosadašnjeg istraživanja:

Vasilije Kalezić je napisao knjigu o Đilas, na osnovu susreta i razgovora, proučavajući *sukob na ljevici – Đilas, mljenik i otpadnik komunizma- kontroverz pisca i ideologa* (1986). Djelo je korisno za naše istraživanje jer se autor između ostalog, bavio izučavanjem i njegovog književnog rada i raskoraka između političara i književnika. Susreti i razgovori bili su povod i za knjigu Momčila Đorgovića, *Đilas, vernik jeretika* (1989) koja predstavlja maratonski intervju sa veoma značajnim podacima. Knjiga Gorana Lazović - *Đilas o sebi, drugi o Đilas* (1989) omogućila nam je da se sa

različitim tačaka gledišta upoznamo sa Đilasovom slojevitom ličnošću, sa ispoviješću o Đilasu koja je i svojevrsna *promišljena paradigma o smislu individualnog nepristajanja na dogmatske i totalitarne laži*. Posebno smatramo korisnim zapise Mirolava Krleže, Mihaila Lalića, Desanke Maksimović koji su autentično svjedočanstvo vremena. Rad Predraga Palavestre *O Đilasu kao piscu* (1989) dokazao nam je da je Đilas pisac konteksta i da se ne može tumačiti samo na osnovu književnog teksta. Opširna Đilasova biografija iz pera Vladimira Dedijera, *Veliki buntovnik Milovan Đilas, prilozi za biografiju* (1991) poslužila nam je kao informativno svjedočanstvo vremena. Od koristi nam je bio i Zbornik radova *Milovan Đilas 1911-1995* (1996) koji je priredio Branko Popović, sa tekstovima koji su pružili dragocjene informacije: *Dva Đilasova romana*, Branka Popovića, tekst Novaka Kilibarde, *O Milovanu Đilasu*, Miljana Mojaševića o *Izgubljenim bitkama*, (jedno čitanje "Izgubljenih bitaka") i Čedomira Mirkovića o romanu *Crna Gora (Pojedinac i istorija)*.

Momčilo Cemović pružio nam je priliku da čujemo autentične Đilasove odgovore (Studija *Đilasovi odgovori*, 1997, nastala od feljtona koji je izlazio u dnevnom listu *Pobjeda*) što nam je znatno olakšalo rad u pojedinim segmentima našeg istraživanja.

Nijesmo zanemarili ni studije Nikole Ivanovića, *Između politike i zavičaja* (2011) i Desimira Tošića, *Ko je Milovan Đilas? Disidentstvo 1953-1995* (2003). Ilija Pavićević nam je u djelu *Đilasova umjetnička proza* (2005) ponudio objektivnu interpretaciju njegovog književnog stvaralaštva, a Branislav Kovačević (*Heroj – antiheroj*, 2006) objektivnu sliku Đilasovog lika i djela. Analitički prikaz Đilasa kao njegošologa uz svestrano sagledavanje njegovog interesovanja za Njegošev život i djelo pružio je Živko Đurković u knjizi *Đilas i Njegoš* (2008), akcentujući poziciju Đilasa kao književnog kritičara, ali i analitičara sopstvene sudbine što je otvorilo nove vizure našeg istraživanja. Koristila su nam i djela Dobrila Aranitović, *Bibliografija sa hronologijom života i rada Milovan Đilas* (2008), Ljubomira D. Đukića, *Milovan Đilas kao paradigma* (2016), feljtoni Veljka Stanića (*Magični krug Milovana Đilasa*), kao i Đilasova *Pisma iz zatvora* nastala iz priređivačkog pera Alekse Đilasa (2016).

U toku istraživačkog postupka koristili smo i literaturu koja će biti podrška za interdisciplinarni kontekst našeg rada: Andrej Mitrović, *Angažovano i lepo, Kultura i istorija i Istorijsko u Čarobnom bregu*; Endru Baruh Vahtel, *Stvaranje nacije, razatranje nacije*; Marija Todorova, *Imaginarni Balkan*; Edvard Said *Orijentalizam*; Dejan Đurić, *Između književnosti i pamćenja, prisjećanje zaboravljenog*; Edin Porobić, *Priča i ideologija; Kultura pamćenja i historija*, urednica Maje Brkljačić i Sandre Prlende; Todor Kuljić, *Kultura sećanja*; Radule Knježević, *Istorija političke kulture u Crnoj Gori: politička kultura slobode*; Živko Andrijašević, *Crnogorska ideologija 1860-1918*, Jan Asman, *Kultura pamćenja*; Alaida Asman, *Oblici zaborava*.

Teorijsku podlogu radu pružiće nalazi iz oblasti društveno-istorijskih nauka, politikologije, kulturologije, političke antropologije, naratologije, teorije recepcije, književne antropologije i nekoliko temeljnih metodoloških postavki na kojima se zasniva pokušaj inovativnog otklona od tradicionalnog pristupa književnom djelu, a posebno teorija kulturalnog pamćenja, kao i novi istorizam.

Kako naše istraživanje teži ka ponovnom vrednovanju i istraživanju jednog posebnog modela crnogorske prošlosti i svojevrsnom dijalogu sadašnjosti i prošlosti, polazimo od teorije kulturalnog pamćenja, kao i od brojnih drugih sa njom povezanih metodoloških ideja koje se vezuju za koncept reprezentacije prošlosti. Izborom teorije kulturalnog pamćenja pokušaćemo da odgovorimo na koji način književno konstruisane slike čuvaju tragove prošlosti jednog društva i vremena, kako funkcioniše književno djelo u funkciji pamćenja i da li može imati funkciju spomenika. Kako književnom djelu Milovana Đilasa prilazimo kao nosiocu mnemoničke funkcije, izabrane romane ćemo rekonstruisati koristeći sljedeće teorije kolektivnog pamćenja:

teoriju Morisa Albvaša (Mauricea Halbwachsa) koji istražuje napetost i simbioze istorije i pamćenja; detaljno ćemo se osloniti na istraživanje Jana i Alaide Asman (Jan Assmann i Alaida Assmann) koji smatraju da se prošlost ne otkriva već rekonstruiše i da zavisi od interesa grupe u sadašnjosti. Njihovu koncepciju kulturalnog pamćenja smatramo najznačajnijom u oblasti studija kulture. Analiziraćemo i koncept francuskog historičara Pjera Nore (Pierre-a Nora) koji govori o mjestu sjećanja, kao i teoriju Astrid Erl (Astrid Erl) koja predstavlja različite strategije koje su krucijalne u ispitivanju kulturalnog pamćenja pomoću književnog djela.

U skladu sa izabranom temom, jedna od teorija na kojoj će se zasnivati naš rad i pristup romanima Milovana Đilasa je i novi istorizam koji smatra da se književni tekst ne može odvojiti od konteksta, od društvenih i političkih tokova unutar kojih se oblikuje, od vremena u kojem nastaje i od onog u kojem se interpretira. Književni tekst nije samo vlasništvo nauke o književnosti već pripada i drugim disciplinama, smatraju predstavnici novog istorizma. Pridajući istu važnost svim sačuvanim tekstovima iz jednog vremena, novi istorizam zahtijeva uporedno čitanje književnih i neknjiževnih tekstova. Svakako, to ne znači da ćemo u radu književnost posmatrati kao *služavku* bilo koje discipline, već ćemo proširivanjem konteksta posmatranja književnog djela preciznije odgovoriti na postavljene istraživačke zadatke. Proučavanje književnih djela primjenom novoistorijske kritike podrazumijeva proučavanje političkih, istorijskih i kulturnih okolnosti u kojima su ta djela nastala, i njihovo ponovno čitanje i tumačenje. Dosadašnji teoretičari tvrde da upravo primjenom ove teorije obnavljamo našu sliku o prošlosti najčešće suprotstavljenu načinu dosadašnjih proučavanja. *Pojam "različitosti" i "drugog" je stoga od trenutka njegovog pojavljivanja u središtu ispitivanja novog istorizma* (Violeta Vesić, 2013: 188) koji pokazuje koliko se prošlost određenog vremena stvarno razlikuje od toga kako je danas predstavljena.

Cilj i hipoteze

(do 700 karaktera)

CILJEVI:

1. Pokazati da književno djelo pruža mogućnost za tumačenje političke misli i za rekonstrukciju istorijskih okolnosti.
Težimo izučavanju književnog teksta kao izvorišta za formiranje društvene svijesti i ideoloških uvjerenja u cilju ponovnog vrednovanja i istraživanja, izučavanja i reprezentacije prošlosti. Cilj rada nije prilog za biografiju Milovana Đilasa, već teorijsko-interdisciplinarna analiza njegovih izabranih djela kako bi se prikazao odnos prema

prošlosti i njihov uticaj na formiranje određenih društvenih uvjerenja crnogorskog društva. Na taj način nudimo jedan novi pristup književnom djelu koji se više ne posmatra samo kao drugostepeno modelovanje stvarnosti (Lotman) već izlazi iz okvira nauke o književnosti.

2. Rekonstruisati proces funkcionisanja književnog i političkog stvaralaštva u formiranju identitetske svijesti ukazujući na one sadržaje koji mogu poslužiti kao konstrukt identiteta.

Bez namjere da se vrši revizija istorijske ličnosti Milovana Đilasa, naš cilj je ponuditi novo čitanje Đilasovih tekstova, savremenim, interdisciplinarnim pristupom sagledavajući njegovu složenost i slojevitost, a sve u cilju preciznog definisanja političkih, kulturnih, istorijskih iznimnosti crnogorskog društva.

3. Sagledati književnost kao poetiku svjedočenja i oblik kolektivnog pamćenja. Cilj doktorske disertacije predstavlja sagledavanje odnosa Đilasovog proznog stvaralaštva i kulture sjećanja, a samim tim i osobenosti crnogorskog društva iz perspektive svjedočenja.

HIPOTEZE:

I – Književno djelo je nerealizovan potencijal relevantnog političkog, istorijskog i kulturnog izvora; Polazimo od hipoteze o postojanju korelacije između književnosti, politike, kulture, istorije i o značaju interdisciplinarnog pristupa književnom djelu. Izučavanje književnog teksta određenog autora je izvoriste za formiranje društvene svijesti i uvjerenja određenog vremena, svjedočenja i identitetskih i mentalitetskih obrazaca određenog društva.

II – Književno djelo Milovana Đilasa reflektuje ideološki sistem uspostavljen na kanonu specifičnog sociokulturnog modela Crne Gore. Njegovi romani i politički spisi su čvrst temelj za projektovanje društvenih uvjerenja. Semantička analiza njegovog djela, odnos fikcionalnog diskursa prema istorijskoj prošlosti rekonstruiše istorijske, političke, društvene i kulturne okolnosti crnogorskog društva ukazujući na ideološke smjernice i značaj i ulogu njegovog djela u tumačenju crnogorskog identiteta. Njegovo književno djelo nosi u sebi jednu osobenu koncepciju nacionalne prošlosti i funkcioniše kao svojevrsna enciklopedija crnogorskog mentaliteta.

III – Književno djelo Milovana Đilasa u kontekstu kulture sjećanja funkcioniše kao sredstvo borbe protiv zaborava, nosilac kulture pamćenja i akt svjedočenja.

Književnost je čuvar sjećanja i jedan od važnijih instrumenata za artikulisanje i uspostavljanje vrijednosti društva. Kako izabrani romani rekonstruišu bližu i dalju prošlost, na samu književnost gledamo kao na određeni arhiv, na poligon izgradnje i afirmacije kulturnog i nacionalnog identiteta. Književnost unutar navedenog okvira može djelovati, kako navodi Marko Juvan, tako da *istodobno modelira sadržaje, ali i strukture i djelovanja individualnog sjećanja te katkada služi ozakonjenju kulturnog identiteta, a drugdje pak kao njegova subverzivna sila o ulozi prakse pamćenja i diskursa sjećanja u stvaranju kolektivnih identiteta* (prema Ivana Latković 2017: 65).

Materijali, metode i plan istraživanja

(do 7000 karaktera)

Metod:

Najveći izazovi u procesu dosadašnjih istraživanja javili su se upravo na metodološkom planu. Selekciju metoda uslovlila je tema doktorske disertacije, priroda tekstova koji se izučavaju, interdisciplinarnost, kao i problematika koju obuhvataju postavljene hipoteze. Imajući u vidu složenost teme, u radu ćemo primijeniti analitičko-sintetički metodološki pristup interdisciplinarnog karaktera što će dovesti do metodološke raznovrsnosti sa složenom teorijskom platformom. Ona obuhvata politikologiju, istoriju, nauku o književnosti, kulturnu politiku, studije sjećanja, teoriju identiteta, teoriju ideologije i dr. Osnovni predmet našeg istraživanja je narativni tekst, pa ćemo u interpretaciji primijeniti i spoljašnji (pozitivistički) i unutrašnji pristup književnom tekstu (fomenološki, psihološki, strukturalistički, teoriju recepcije) uz metode moderne naratologije.

Glavne metode koje će se primjenjivati u ovom istraživanju odnose se na:

- **Bibliografski metod** - prikupljanje bibliografskih podataka iz raznih bibliotečkih izvora (Cetinje, Zagreb, Rijeka, Sarajevo, Beograd, Podgorica) i materijala koji će se analizirati kroz metodološke pristupe nekoliko disciplina. Pristupiće se prikupljanju i najsavremenije literature sa inostranog govornog područja u sinhronijskoj i dijahronijskoj analizi sadržaja.
- **Analitički metod** - podrazumijeva misaono rastavljanje predmeta istraživanja na njegove sastavne dijelove, na činioce strukture, funkcije i veze. Ova metoda će biti korišćena u određivanju predmeta i pristupa književnim i političkim djelima. U okviru ovog metoda biće upotrijebljena i:
- **analiza sadržaja** – ovom metodom ispitujemo relevantnu literaturu za našu temu, knjige, časopise, naučne članke, novinske članke, internet izvore;
- **eksplikativna metoda** - koja doprinosi dubljem shvatanju predmeta čija se produktivnost ostvaruje zahvaljujući subjektivnoj aktivnosti stvaralačkog mišljenja u kojem će postojeća istraživanja o Đilasovom stvaralaštvu poslužiti samo kao osnov za saznanja drukčijeg mogućeg;
- **kritičko-analitički metod** kao pokušaj inovativnog otklona od tradicionalnog pristupa književnoj materiji ne zadovoljavajući se doslovnim preuzimanjem dosadašnjih metodoloških polazišta, uz kritičku analizu relevantne stručne literature.
- **Komparativnom metodom** upoređivaćemo prikupljeni sadržaj i fokusirati se na razmatranje odnosa između književnih, političkih, istorijskih osobnosti i svih pomenutih disciplina, kao i na kompariranje koncepcije nacionalne prošlosti koju konstituiše djelo Milovana Đilasa sa drugim istorijskim koncepcijama u cilju utvrđivanja osobnosti autorske fikcije.
- **Kvalitativni metod** podrazumijeva moguće individualne intervju sa predstavnicima političkog i kulturnog života bivše Jugoslavije koji su na direktan ili indirektan način povezani sa temom navedenog projekta.

Metod koji će biti korišćen prilikom obrade predložene teme je i **istorijski metod**. Kako smo usmjereni na istraživanje društveno-istorijskih prilika, polaziste metoda mogla bi biti i istorijsko-sociološka razmatranja primarnih izvora u literaturi.

Budući da se u doktorskom radu bavimo analizom posredstvom teorija kulture pamćenja i sjećanja uzimamo u razmatranje i izučavanje različitu arhivsku građu, literaturu, časopise, umjetničke kataloge, natpise u dnevnim i nedjeljnim novinama, zatim različite publikacije, i drugu

dostupnu građu. Dakle, proučavamo mehanizme društvenog prenošenja, oblikovanja, održavanja i prerade prošlosti razvijajući pristupe za proučavanje društvenih uvjerenja i identitetskih koncepcija.

Pored navedenih metoda, ne isključujemo ni upotrebu **konkretizacije** i **generalizacije** kao teorijske metode misaonog uopštavanja koje će omogućiti da se spoznajom posebnog, pojedinačnog i konkretnog segmenta djela, dođe do opštih saznanja koja će se primjenjivati i na djelima drugih autora.

Metoda sinteza biti korišćena u cilju povezivanja svih ravni istraživanja, spajanju analizirane građe i kritičkog osvrta na nju.

Trudićemo se da uspostavimo nov metodološki pristup u kojima će se književnost posmatrati kao sredstvo proizvodnje, pamćenja, očuvanja i predaje kulturalnog smisla.

Plan istraživačkog rada:

Kako je doktorand završio dvogodišnje magistarske studije (po starom sistemu studiranja), na doktorskim studijama oslobođen je polaganja ispita. Samim tim, već na prvoj godini pristupilo se početnoj fazi izrade rada i postavke hipoteze kojom ćemo se baviti. Detaljnim pretraživanjem i iščitavanjem, prikupljanjem literature i potrebnih podataka, analizirali smo trenutno stanje o navedenoj temi u Crnoj Gori. Izvršili smo detaljan pregled dostupne literature i sekundarnih izvora, što je olakšalo i samu izradu polaznih istraživanja.

U toku prve godine planirana je i prva jednomjesečna mobilnost na Univerzitetu u Beogradu gdje će i supervizor doprinijeti utemeljenju ideja i razvijanju pravaca daljeg rada, usklađenih sa mentorom i komentorom. Druga i treća godina biće direktno usmjerene na izradu doktorskog rada, kao i na pronalazak adekvatne literature i objavljivanje naučnih članaka usko vezanih za temu. U toku druge i treće godine takode su planirani jednomjesečni boravci u Beogradu. Uz maksimalnu posvećenost i uključenost u realizaciju izrade doktorske teze, pristupićemo i ponovnom obilasku mogućih izvora i privatnih biblioteka. Nakon publikovanja dijela doktorske teze u međunarodnom časopisu, pristupiće se finalnoj doradi doktorata. U ovom vremenskom periodu biće sačinjen i drugi Izvještaj o radu kandidata, sa posebnim akcentom na stručne radove koji su nastali kao dio ovog istraživanja. Nakon završenih svih etapa izrade doktorskog istraživanja i publikovanja stručnog rada, kandidat će prema Pravilima doktorskih studija na Univerzitetu Crne Gore, steći pravo da preda disertaciju, pristupi odbrani i kompletiranju doktorskih studija.

Dakle, početna faza istraživanja podrazumijeva analizu izabranih tekstova, romana i političkih spisa, prikupljanje domaće i strane literature iz oblasti odabrane teme, analiziranje dostupne literature i uspostavljanje temelja za izradu kritičke analize izabranih tekstova sa ciljem prepoznavanja upravo onih segmenata koji će najbolje definisati postavljene ciljeve i hipoteze. Ukazaćemo na književnost kao svjedočanstvo vremena, istražujući odnos između književnosti i politike, književnosti i istorije i književnosti i kulture. Sljedeći korak predstavlja kritička i objektivna analiza literature koja omogućava identifikaciju teme sa interdisciplinarnog stanovišta u cilju definisanja društvenih uvjerenja, ideoloških stanovišta, kulturalnomemorijskog koda i koordinata crnogorskog identiteta. Zatim se prostupa sagledavanju pozicije ličnosti i djela Milovana Đilasa u metodološkom kontekstu kulture sjećanja i zaborava, uz ideološki, politički i književni portret i definisanje poetike. Uvidom u njegovo književno i političko stvaralaštvo prepoznaćemo političke ideje i stavove, sagledati metodološke mogućnosti kako bismo na najbolji način otkrili mapu kretanja kroz lavirint njegovog djela.

U nastavku istraživanja pristupamo *novom* čitanju odabranih romana (*Besudna zemlja*, *Crna Gora*, *Svetovi i mostovi* i *Izgnubljene bitke*), romansiranom i istoriografskom diskursu, akcentujući upravo

one aspekte koji će najbolje odgovoriti postavljenim zadacima. Kako njegovo djelo i danas nailazi na protivurječan odjek, prilikom promišljanja trudićemo se da mu pristupimo sa svim *svjetlostima i sjenkama*, istinama i zabludama. Sagledaćemo mnemoničku funkciju njegovih tekstova i uvidjeti da li i u kojoj mjeri ideološke i identitetske koncepcije nose prevagu nad estetskim momentom. Sve navedeno ukazaće na jedan neistražen status Đilasovog stvaralaštva koji će ujedno biti i odgovor na pitanje zašto (ne) Đilas.

Radna poglavlja disertacije:

1. Književnost kao svjedočanstvo vremena. Interdisciplinarni pristup književnom djelu:
 - a) književnost i politika (društvena uvjerenja);
 - b) književnost i istorija (osvrst na istoriju istorijskog i književnog diskursa; književnost kao mogući kontekst za istoriju; roman kao svojevrsan arhiv, društveni značaj književnog teksta);
 - c) književnost i kultura (identitetske koncepcije);

Postavljanje teorijskog okvira za nastavak rada.

2. Đilas u javnoj kulturi sjećanja - ideološki, politički i književni portret (sorealizam, Agitprop); pobuna partijske ideologije (Isidora Sekulić, M. Krleža, R. Zogović);
 Između političara i književnika (...*ali sudbina je naših pisaca, pa i moja da budu raspeti između literature i politike*). Politički spisi.
3. Političko, književno i kulturalnomemorijsko mapiranje Đilasovog djela.
 Đilasova poetika (*A lepota je neumoljiva, ne manje od istine*).
 Naglašene identitetske funkcije izabranih tekstova - ideološki i identitetski model crnogorske kulture.

Stereotip o *novom* čovjeku.

4. Funkcionalnost autobiografskog i kontekst svjedočenja u *Besudnoj zemlji*. Individualizacija kolektivne memorije - mjesto pojedinca u istoriji. Status svjedoka u narativu - pripovijedna i fokalizatorska pozicija svjedočenja; kult pripovijedanja u Crnoj Gori. Centralni hronotop - besudna zemlja. Psihološko portretisanje autorove ličnosti. Mnemonički mehanizmi identitetskih modela. Manifestacije kolektivističkog narativa - (plemenski, etnički, vjerski, nacionalni, ideološki) i običajni mehanizmi besudnog prostora. Metatekstualnost u crnogorskom sociokulturnom kodu/dijalog sa njegoševskom riječju. *Besudna zemlja* kao svojevrsna enciklopedija ličnog i kolektivnog mentaliteta i semantičko jezgro ostalih romana.
5. *Crna Gora* kao istorijski i kulturološki roman-arhiv; društveno-politički i istorijski kontekst djela. Kolorit i refleks istorijskog konteksta.
 Mojkovacka bitka - konstrukcija crnogorskog identiteta, istorija i mit; oslikavanje koncepcije istorijskog u Đilasovim romanima; istorijski roman kao personalizacija istorije; istorijski narativ kao osnova identiteta; kolektivna drama.
 Ideja kao pokretač istorijskih i političkih procesa; ideja i mit (*...više me je inspirisala ideja Crne Gore nego data zbivanja i likovi*¹). Koncept uspostavljanja ideoloških okvira i identitetskih

¹ Vasilije Kalezić,

obrazaca. Koncept svjedočenja te konstelacije svjedočenja i pamćenja/sjećanja. Snaga svjedočanstva Đilasovog ličnog i kolektivnog zatočeništva. Refleksije književnog teksta na modelovanje društvenih uvjerenja, kulturalnomemorijske matrice i identitetskih koncepcija. Herojsko - mitološke predstave o prošlosti Crne Gore i Njegoš kao putokaz (sadržajno-izražajni činioci povezanosti romana *Crna Gora* i monografije o Njegošu). Književno modelovanje političkih uvjerenja.

6. **Svetovi i mostovi** - modelovanje *mostova* za podijeljene *svjetove* - društveno-idejni i književno-umjetnički sloj. Priča o zločinu (Šehovići-svjedočanstvo pokolja)-kultura sjećanja; Kolektivno pamćenje i memoarski karakter pričanja i svjedočenja. Romansirani i istoriografski diskurs - umjetnik kao sekundarni svjedok-konstituisanje društvenih uvjerenja. Semantička analiza djela kao projekcija društvenih uvjerenja, ličnog i kolektivnog identiteta crnogorskog društva. Odnos fikcionalnog diskursa prema istorijskoj prošlosti (mitski i kolektivni junak). Između Erosa i Tanatosa; analiza mentaliteta kao inovativan pristup prošlosti i istoriji.
7. **Izgubljene bitke** - Đilasovi romani kao nosioci kulture pamćenja(Đilasova trilogija)-plan zbivanja i plan simbola. Svjedočanstvo između istorije i fikcije. Motiv izdaje u kontekstu crnogorskog sociokulturnog koda.
8. Zašto (ne) Đilas?

Očekivani naučni doprinos

(do 500 karaktera)

Kao rezultat projekta očekuju se nova saznanja o stepenu mogućeg uticaja književnog djela na oblikovanje društvene svijesti, odnosno, njegovoj funkcionalizaciji u pravcu formiranja društvenih uvjerenja. Očekivane rezultate baziramo na pretpostavci da interdisciplinarni pristup i novo čitanje nudi jedno drugačije znanje kako o prošlosti tako i o savremenoj društvenoj i kulturalnoj praksi, i funkciji i statusu umjetničke proizvodnje.

Istraživanje će takođe doprinijeti izučavanju novih ideja u crnogorskoj naučnoj zajednici, aktuelizaciji identitetskih komponenti i rasvjetljavanju određenih kulturoloških pojava o kojima se i danas prilično stidljivo govori.

Analizirajući književna i politička djela Milovana Đilasa i način njihovog djelovanja na kulturalnomemorijske kodove u Crnoj Gori, direktno će se povezivati različite discipline, politikološke, kulturološke, književne, što će posebno uticati na široku primjenjivost od strane zainteresovane javnosti iz navedenih oblasti. Na temelju analize izabranih djela, dubinske interpretacije vezaće se za konkretne fenomene pokazujući međupovezanost društveno-političkog, kulturnog i književnog i njihov uticaj na modelovanje koordinata crnogorskog identiteta. Zato navedena tema predstavlja i poseban doprinos multidisciplinarnom i interdisciplinarnom proučavanju u Crnoj Gori, kao elementima savremenih naučno-istraživačkih

tendencija i tokova.

Zaključak ovog naučno-istraživačkog rada biće predstavljen kao publikacija i poslužiti kao važna referenca za buduće istraživače iz oblasti politikologije, književnosti i istorije. Takva sistematizovana i multidisciplinarna studija koja će obuhvatiti proučavanje sa različitih aspekata, biće korisna smjernica budućim generacijama i značajan doprinos naučno-istraživačkoj djelatnosti.

Ovo istraživanje rezultiraće novim znanjima o jednom drugačijem promišljanju funkcije i statusa Đilasovog stvaralaštva, te o jednom neistraženom aspektu funkcionalizacije njegovog književnog i političkog djela.

Takođe, ovaj istraživački poduhvat profilisaće istraživača kao budućeg tumača glavnih identitetskih procesa određenih epoha na osnovu književnog stvaralaštva određenih stvaralaca.

Spisak objavljenih radova kandidata

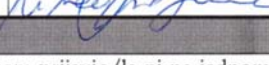
(dati spisak objavljenih radova kandidata)

1. *Poetika Ratkovičevog romana „Nevidbog“*, zbornik *Savremena crnogorska književnost*, Nikšić, 2005.
 2. *Crnogorska književnost u Istorijskom leksikonu Crne Gore*, zbornik *Tekuća crnogorska istoriografija i ponijesna leksikografija*, Cetinje, 2007.
 3. *Razgradiivački (negatorski) stav prema tradicionalnim književnim i kulturnim modelima u romanu „Crveni petao leti prema nebu“*, zbornik *Slavistika v modernim svetu.* Konferencija mladih slavista. Prag, 2007.
 4. *Organizacija vremena i prostora u romanu „Nevidbog“ 2008*, *Riječ*, časopis za nauku o jeziku i književnosti, br.1
 5. *Pripovjedačka situacija u Ratkovičevom romanu „Nevidbog“*, *Lingua Montenegrina*, časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja, br.2, 2008.
 6. *Modernizacija narativnih tekstova Rista Ratkovića*, *Lingua Montenegrina*, časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja, br.3, 2009
 7. *Njegoševi dani - prvi međunarodni slavistički skup (Vaspitanje i obrazovanje)*
 8. *Ukletost hronotopa u „Dukljanskoj zemlji“ i „Lelejskoj gori“*. Rad sa Drugog međunarodnog slavističkog skupa *Njegoševi dani*, 2009.)
 9. *Hirurški precizna obrada Đilasovih tekstova*, *Vijesti*, 2009. (izlaganje na promociji knjige *Poročni sudija*, Vladimira Vojinovića; rad objavljen u: *Lingua Montenegrina*, časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja, br.4, 2010.)
 10. *Nijesu svi stereotipi o Balkanu loši - prikaz studije Hrvatski i crnogorski roman* (međuknjiževna tumačenja), Jakova Sablića, *Lingua Montenegrina*, časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja, br. 2013.
 11. *O romanima Mira Gavrana, „Jedini svjedok ljepote“ i „Kafkin prijatelj“*. Predgovor romanima, edicija *Mansarda*, Podgorica, 2018. objavljeno u časopisu *Fokalizator*.
 12. *Zaista kako nastaju priče? O romanu Lisica*, Dubravke Ugrešić, *Fokalizator*, časopis za književnost i kulturu, br.4-5, 2019.
- U pripremi je samostalna publikacija Narativna proza Rista Ratkovića.

Popis literature

(do 30 referenci)

- Andrijašević, Živko. 2017. *Crnogorska ideologija 1860–1918*. Cetinje: Državni arhiv Crne Gore.
- Aranitović, Dobrilo. 2008. *Milovan Đilas. Bibliografija sa hronologijom života i rada*, Beograd: Službeni glasnik.
- Asman, Alaida. 2018. *Oblici zaborava*. Beograd: Biblioteka XX vek.
- Asman, Jan. 2011. *Kultura pamćenja*. Beograd: Prosveta.
- Bogdanović, Mira. 2013. *Konstante konvertistva-Hod u mjestu-od Đilasa do Đilasa*. Beograd: Centar za libertetske studije.
- Čolović, Ivan. 2008. *Balkan-teror kulture. Ogledi o političkoj antropologiji*. Beograd: Biblioteka XX vek.
- Dedijer, Vladimir. *Veliki buntovnik Milovan Đilas. Prilozi za biografiju*. Beograd: Prosveta.
- Dimić, Ljubomir. 1988. *Agitprop kultura. Agitpropaska faza kulturne politike u Srbiji 1945-1952*. Beograd: Rad Beograd.
- Đorgović, Momčilo. 1989. *Đilas vernik i jeretik*. Beograd: Akvarijus.
- Đukić, Ljubomir. 2016. *Milovan Đilas kao paradigm*. Beograd: Albatros plus.
- Đurić, Dejan. 2018. *Između književnosti i pamćenja, prisjećanje zaboravljenog*. Rijeka: Izdavaštvo FFRI.
- Đurković, Živko. 2008. *Đilas i Njegoš*. Podgorica: CANU.
- Hartman, Geoffrey. 1994. *Introduction: Darkness visible, Holocaust Remembrance*, Blackwell. Cambridge: Cambridge University Press.
- Juvan, Marko. 2019. *Hibridni žanrovi, studije o ukerštanjima iskustva, mišljenja i književnosti*, Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
- Kalezić, Vasilije. 1989. *Đilas, miljenik i otpadnik komunizma. Kontroverzice pisca i ideologa*. Beograd: Narodna knjiga.
- Knežević, Radule. 2007. *Istorija političke kulture u Crnoj Gori*. Podgorica: CID.
- Konstantinović, Zoran. 2006. *Literarno djelo i nacionalni mentalitet: o jednom interdisciplinarnom pristupu istoriji srpske književnosti*. Beograd: Narodna knjiga-Alfa.
- Kovačević, Branislav. 1991. *Đilas heroj-antiheroj. Iskaz za istoriju*. Titograd: Pobjeda.
- Kuljić, Todor. 2006. *Kultura sećanja*. Beograd: Čigoja.
- Lalić, Borislav. 2011. *Milovan Đilas-vernik, buntovnik, mučenik*. Beograd: Novosti.
- Lazović, Goran. 1989. *Đilas o sebi drugi o Đilasu*. Beograd: Svedočenje.
- Leković, Dragutin. 2010. *Milovan Đilas i socijalizam*. Podgorica: CANU.
- Mitrović, Andrej. 1983. *Angažovano i lepo*. Beograd: Zavod za udžbenike.
- Pajović Dujović, Lj. 2017. *Književni i etnološki diskurs Stefana Mitrova Ljubiše i Sima Matavulja o Crnoj Gori*. Književnost i jezik u funkciji promovisanja univerzalnih vrijednosti i identitetskih komponenti crnogorskog društva. Monografija. Nikšić: Filološki fakultet.
- Pavićević, Ilija. 2005. *Đilasova umjetnička proza*. Beograd: Interpress.
- Porobić, Edin. 2016. *Priča i ideologija/semiotika književnosti*. Sarajevo: Centar SAMOUPRAVA.
- Radonjić, Radovan. 2006. *Politička misao u Crnoj Gori*. Podgorica: CID.
- Said, Edvard. 1978. *Orijentalizam*. Beograd: Biblioteka XX vek.
- Todorova, Marija. 2006. *Imaginarni Balkan*. Beograd: Biblioteka XX vek.
- Vahtel, Endru Baruh. 2001. *Stvaranje nacije, razaranje nacije*. Beograd: Stubovi kulture.
- Vukčević, Dragan. (ur). 2015. *O identitetu*. Zbornik radova. Podgorica: CANU.

SAGLASNOST PREDLOŽENOG/IH MENTORA I DOKTORANDA SA PRIJAVOM		
Odgovorno potvrđujem da sam saglasan sa temom koja se prijavljuje.		
Prvi mentor	Prof. dr Ljiljana Pajović Dujović	
Drugi mentor	Prof. dr Srđan Darmanović	
Doktorand	mr Milena (Ivanović) Dubljević	
IZJAVA		
Odgovorno izjavljujem da doktorsku disertaciju sa istom temom nisam prijavio/la ni na jednom drugom fakultetu.		
U Podgorici, 23.04.2021.godine		

LIČNE INFORMACIJE

Ljiljana Pejović Dujović

📍 Zmaj Jovina 171, 81 000 Podgorica, Crna Gora

☎ +382 20 658 300 📠 +382 67 651 111

✉ dljilja@ucg.ac.me

🗣 Pol Ž | Datum rođenja 01/07/1969 | Nacionalnost Crnogorska

Radno mjesto :	Redovna profesorica Filološkog fakulteta, Studijski program za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti, Univerzitet Crne Gore
Radno iskustvo :	Univerzitet Crne Gore od 1993. godine do danas
Pozicija:	Redovna profesorica na Studijskom programu za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti i Studijskom programu za srpski jezik i južnoslovenske književnosti na nastavnim predmetima: 1. Narodna književnost; 2. Srednjovjekovna književnost; 3. Prosvjetiteljstvo i romantizam; 4. Realizam; 5. Poetika književnog djela Ljubiše i Matavulja.
Ključne kompetencije:	Izučavanja odnosa između folklorne tradicije i pripovjedne proze, problema intertekstualnosti usmenog i pisanog, komparatistike i imagologije. Objavljuje naučne radove iz oblasti kulturoloških studija, književne istorije, teorije i kritike.
Obrazovanje:	Doktorska disertacija „Pripovjedna proza Sima Matavulja i folklorna tradicija“ (2005) na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu
Stečena diploma:	Magistarska teza „Folklorni model pripovijedanja i srpska umjetnička pripovijetka epohe romantizma“ (1997) na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu Diplomirala na Odsjeku za jugoslovenske književnosti i srpskohrvatski jezik (1993) na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu
Institucija :	Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu

Maternji jezik: Crnogorski

Drugi jezici

Engleski

RAZUMJEVANJE		GOVORENJE		PISANJE
Slušanje	Čitanje	Govorna interakcija	Govorna produkcija	
B2	B2	B1	B1	B1
B2				

Komunikacione vještine:

Odlične

Digitalne vještine

Samoprocjena

Obrada informacija	Komunikacija	Stvaranje sadržaja	Sigurnost	Rješavanje problema
Samostalna upotreba	Samostalna upotreba	Elementarna upotreba	Elementarna upotreba	Elementarna upotreba

Vozačka dozvola

B

DODATNE INFORMACIJE:

Neke relevantne publikacije:

-Vučković, D. & Pajović Dujović, Lj. „Cul-de-sac pozicija ženskih likova u vampirskim narativima“. *Lingua Montenegrina* časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja god. XII, sv. 2, br. 24, str. 169-191. Cetinje 2019. ISSN 1800-7007 COBISS.CG-ID 12545808

-Pajović Dujović, Lj. „Drama patrijarhata i religije“. Zbornik *O religiji*. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Crne Gore, Podgorica, 2019, str. 110-122.

-Pajović Dujović, Lj. „Od utiska do analize profesora i naučnika Novaka Kilibarde“. *Novak Kilibarda – književnik, profesor i naučnik*. Zbornik radova, FCJK, Cetinje, 2018, str. 39-47.

-Pajović Dujović, Lj. „Književni i etnološki diskurs Stefana Mitrova Ljubiše i Sima Matavulja o Cmoj Gori“. *Književnost i jezik u funkciji promovisanja univerzalnih vrijednosti i identitetskih komponenti crnogorskog društva*. Monografija. Filološki fakultet, Nikšić, 2017, str.165-179.

-Vučković, D. i Lj. Pajović Dujović. „Vampirski ples sa smrću i njegove metamorfoze u literaturi“. *Književna smotra: Journal of the World Literature*. 182/4 (2016): 3-15. ISSN L 0455-0463 ISSN 2459-6329 (Online)

-Vučković, D. and Lj. Pajović Dujović. "The Evolution of the Vampire from Stoker's *Dracula* to Meyer's *Twilight Saga*." *CLCWeb: Comparative Literature and Culture*. Purdue University Press. Volume 18 Issue 3 (September 2016) Article X, Purdue University Press. ISSN 1481-4374 <<http://docs.lib.purdue.edu/clcweb/vol18/iss3/>> (A&HCI)

-Pajović Dujović, Lj. „Bilješke jednog pisca kao autopoetički, memoarski i putopisni tekst Sima Matavulja“. *Folia Linguistica et Litteraria: Journal of science about language and literature*. Nikšić. 15 (2016), 183-195. [ISSN 2337-0955 Online]

-Pajović Dujović, Lj. and D. Vučković. "Reincarnation of the vampire character in literature for children and youth in the *Twilight* series by Stephenie Meyer". *HECL: History of Education & Children's Literature*. University press EUM – Italy Vol. XII/n. 2, December 2017 A&HCI ISSN 1971-1093 (print) 1971-1131 (online)

-Pajović Dujović, Lj. & Vučković, D. „Životinje u zavičajnoj slici svijeta Ćopićeve umjetnosti riječi“. Bihać, 2017: <http://www-gewi.uni-graz.at/gralis/projektarium/Copic/Symposium7.html>. Rukovodilac projekta Em. prof. dr Branko Tošović

-Pajović Dujović, Lj. „U beskraju Njegoševe filozofije čovjeka“. *Tokovi – časopis za naučna, književna i društvena pitanja* 1/2017, Berane, 2017, str. 303-307.

-Pajović Dujović, Lj. i D. Vučković. „Vampir kao kulturološki konstrukt – od čudovišta gotske književnosti do romantičnog vampira novomilenijumskogdoba“. *Folia Linguistica et Litteraria: Journal of science about language and literature*. Nikšić. 16 (2016), str. 45–57. ISSN 2337-0955 Online

-Pajović Dujović, Lj. „O folklornoj mitologiji i književnosti (na primjeru pripovijedaka Sima Matavulja)“. *Sociološka luča*. Nikšić-Filozofski fakultet, X/2-2016 ISSN 1800-8232

-Pajović Dujović, Lj. „Intertekstualne veze književnosti i etnografije“. Zbornik naučnih radova. Knjiga broj 115. Crnogorska akademija nauka i umjetnosti: Podgorica, 2012.

-Pajović Dujović, Lj. „O modelovanju Smail-aginog lika u Mažuranićevom spjevu“. *Ivan Mažuranić (1814–1890) and Montenegro*. Zbornik. Knjiga 19, Cetinje-Osijek, 2011. 619-629. ISBN 978-953-7589-07-3; UDK 821.163.42.09

-Pajović Dujović, Lj. „Polisemija motiva prodaje duše đavolu u usmenom i pisanom tekstu“. *Njegoševi dani* 2, Zbornik radova. Nikšić, 2010. 187-197. ISBN 978-86-7798-042-9; COBBIS.CG-ID 16238608

-Pajović Dujović, Lj. „Poetika smijeha Sime Matavulja“. *Riječ*. XI/1-2, Nikšić, 2005. 86-97.

-Pajović Dujović, Lj. „Funkcija narodnog vjerovanja u natprirodna bića u pripovjednoj prozi Sime Matavulja“. *Riječ*, časopis za slavensku filologiju. 11/2. Rijeka. 2005 (151-157) ISSN 1330-917X UDK 80(05)

Univerzitet Crne Gore

adresa / address: Cetinjska br. 2
81000 Podgorica, Crna Gora
telefon / phone: 00382 20 414 255
fax: 00382 20 414 230
mail: rektorat@ucg.me
web: www.ucg.ac.me

University of Montenegro

Broj / Ref: 03-2277

Datum / Date: 03.07.2018

Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list Crne Gore“ br. 44/14, 47/15, 40/16, 42/17, 71/17) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore na sjednici održanoj 03.07. 2018. godine, donio je

**ODLUKU
O IZBORU U ZVANJE**

Dr LJILJANA PAJOVIĆ-DUJOVIĆ bira se u akademsko zvanje redovni profesor Univerziteta Crne Gore za **oblast Južnoslovenska književnost na Filološkom fakultetu**, na neodređeno vrijeme.

**SENAT UNIVERZITETA CRNE GORE
PREDSJEDNIK**

Prof.dr Danilo Nikolić, rektor

**UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET
NIKŠIĆ**

PRIMLJENO: <u>9.07.2018.</u>			
ORG. JED.	BROJ	PRILOG	VRIJEDNOST
<u>01</u>	<u>1178</u>		

Prof. dr SRĐAN DARMANOVIĆ

Prof. dr Srđan Darmanović je vanredni profesor na Fakultetu političkih nauka Univerziteta Crne Gore. Doktorirao je 2002. godine na istom Univerzitetu. Bio je jedan od osnivača i prvi dekan Fakulteta političkih nauka Univerziteta Crne

Gore. Član je Venecijanske komisije Savjeta Evrope i jedan od osnivača nevladine organizacije CEDEM. Od 2010. do 2016. godine bio je ambasador Crne Gore u Sjedinjenim Američkim Državama, a od 2017. godine je ministar vanjskih poslova u Vladi Crne Gore.

Bio je gostujući predavač na Džordžtaun univerzitetu, Institutu za američku spoljnu politiku i Džon Hopkins univerzitetu u Vašingtonu, te univerzitetima u Hamburgu, Rimu (La Sapienza), Beogradu i Zagrebu.

Autor je niza publikacija, od kojih bi se mogle izdvojiti:

Knjige i djelovi knjiga

Darmanović, Srđan, *Malformed Democracy: The Drama of Yugoslav Post-communism* (Belgrade, Serbia 1993)

Darmanović, Srđan, *Real-socialism: Anatomy of Colaps* (Podgorica, Montenegro 1996).

Darmanović, Srđan i Stojiljković, Zoran, *Izborni sistemi i unutarstranački odnosi u Crnoj Gori i Srbiji*, u: Stojiljković,

Zoran i Spasojević, Dušan (ur.), *Birači, partije i izbori - kako demokratizovati partije u Crnoj Gori i Srbiji?*, Fakultet

političkih nauka Univerziteta u Beogradu / Centar za monitoring i istraživanje (CEMI), Beograd, Podgorica, 2016, pp.

133-150,

Darmanović, Srđan, *Political System in Montenegro*, in: Goati, Vladimir and Darmanović, Srdjan (ed.), *Electoral and*

Party System in Montenegro: A Perspective of Internal Party Democracy Development, Centar za monitoring i

istraživanje (CEMI), Podgorica, Montenegro, 2016, pp. 11-46.

Darmanović, Srđan, "Regime Change in Transitional Society: The Case of Ukraine", in: Erik André ANDERSEN and

Eva Maria LARSEN (ed.), *Europe and the Americas: Transatlantic Approaches to Human Rights*, Leiden-Boston,

2015, pp.214-250;

Darmanović, Srđan, "A Long Transition in Montenegro - From Semi-competitive Elections to Electoral Democracy",

in: Veselin PAVIĆEVIĆ, Darmanović, Srđan, Olivera KOMAR, Zlatko VUJOVIĆ (ed.), *Electoral Legislation and*

Elections in Montenegro 1990-2006, Podgorica, Montenegro 2007, pp. 83-100;

Darmanović, Srđan, "Montenegro - New Independent Country in the Balkans", in: *Referendum in Montenegro 2006*,

CEMI, Podgorica, Montenegro 2006, pp. 9-20;

Darmanović, Srđan & Rade BOJOVIĆ, "The Montenegrin Non-governmental Sector - Past, Present and Prospects for the Future", in: Dragica VUJADINOVIĆ, Lino VELJAK, Vladimir GOATI, Veselin PAVIĆEVIĆ (ed.),

Between

Authoritarianism and Democracy: Serbia, Montenegro, Croatia – Civil Society and Political Culture, Vol. II, CEDET,

Belgrade, 2005, pp. 343-359;

Darmanović, Srđan, "Peculiarities of Transition in Serbia and Montenegro", in: Dragica VUJADINOVIĆ, Lino VELJAK,

Vladimir GOATI, Veselin PAVIĆEVIĆ (ed.), *Authoritarianism and Democracy: Serbia, Montenegro, Croatia*

– *Institutional Framework*, Vol. I, CEDET, Belgrade, 2003, pp. 143-166;

Članci

Darmanović, Srđan, *The Never Boring Balkans: The Elections of 2016*, *Journal of Democracy*, Volume 28, Number 1, January 2017, pp. 116-128, National Endowment for Democracy (NED), John Hopkins University Press, Washington, DC, USA,

Janusz BUGAJSKI & Srđan Darmanović, "NATO Moves Forward with Montenegro", *The American Interest*,

Washington, DC, December 2015;
Srđan Darmanović, "Electoral Disputes - Procedural Aspects", Science and Technique of Democracy, No. 48, Council of Europe, Venice Commission, Strasbourg, April 2010;
Srđan Darmanović, "Montenegro: A Miracle in the Balkans?", Journal of Democracy, Washington, DC, April 2007, Vol. 18, No. 2, pp. 152-159;
Srđan Darmanović, "Montenegro: The Dilemmas of a Small Republic?", Journal of Democracy, Washington, DC, January 2003, Vol. 14, No. 1, pp. 145-153;
Srđan Darmanović, "Serbia and Montenegro and Their New Union", Mediterranean Yearbook 2003, European Institute for Mediterranean & Fundacio CIDOB, Barcelona 2004, pp. 131-133;
Srđan Darmanović, "Stability and Continuity in Montenegro - Montenegro After a Rather Uninteresting Round of Presidential Elections", Südost Europa Mitteilungen, Munich, Germany, March 2003, 43. Jahrgang, pp. 22-32;
Srđan Darmanović, "Montenegro Survives The War", East European Constitutional Review, No. 66, Budapest-New York 1999, pp. 66-68;

Univerzitet Crne Gore
adresa / address: Cetinjska br. 2
81000 Podgorica, Crna Gora
telefon / phone: 00382 20 414 255
fax: 00382 20 414 230
mail: rektorat@ucg.me
web: www.ucg.ac.me
University of Montenegro

Broj / Ref: 03 - 809

Datum / Date: 05. 03. 2018

Crna Gora UNIVERZITET CRNE GORE FAKULTET POLITIČKIH NAUKA			
Dr. D. S. R. D. R.			
Službeni broj	Redni broj	Prijava	Uspisnica
01	631		

Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list Crne Gore“ br. 44/14, 47/15, 40/16, 42/17, 71/17) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore na sjednici održanoj 05.03.2018.godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

Dr SRĐAN DARMANOVIĆ bira se u akademsko zvanje **redovni profesor Univerziteta Crne Gore za oblast Politički sistemi na Fakultetu političkih nauka**, na neodređeno vrijeme.

**SENAT UNIVERZITETA CRNE GORE
PREDSJEDNIK**

Prof.dr Danilo Nikolić, rektor

Dr Đorđe Borozan – akademik CANU

BIOGRAFIJA

Đorđije Borozan rođen 1947. na Bokovu – Cetinje. Osmogodišnju školu i gimnaziju završio na Cetinju, Filozofski fakultet u Beogradu – Grupa za opštu i nacionalnu istoriju, diplomirao 1972. godine. Magistrirao na temi «Crna Gora i Dubrovnik u vrijeme Sćepana Malog», a doktorat istorijskih nauka na Filozofskom fakultetu u Beogradu stekao odbranom rada «Velika Albanija – porijeklo – ideje – praksa». U Beogradu radio u Saveznom sekretarijatu za inostrane poslove (Diplomatski arhiv), Institutu za novinarstvo naučni saradnik i odgovorni urednik časopisa «Novinarstvo»; u «Komunistu», redakcija za inostranstvo, urednik časopisa «Questions actuelles du socialisme»; u Institutu za savremenu istoriju viši naučni saradnik i glavni i odgovorni urednik časopisa «Istorija 20. veka». Od 2001. godine na Filozofskom fakultetu u Nikšiću profesor na Katedri za istoriju južnoslovenskih naroda od XVI vijeka do 1918; od 2002. godine direktor Istorijaskog instituta Crne Gore, naučni savjetnik, glavni i odgovorni urednik časopisa «Istorijski zapisi» i izdanja Instituta; Predsjednik Naučnog vijeća Instituta; Rukovodilac projekata: Istorija Crne Gore od 1878. do savremenosti; Crna Gora i Albanci u XIX i XX vijeku; Albanski faktor jugoslovenske krize. Član Senata Univerziteta Crne Gore; Predsjednik Komisije za istoriju Savjeta Ministarstva prosvjete i nauke Crne Gore; Urednik izdanja Univerziteta Crne Gore za društvene nauke; Predsjednik Savjeta Centra za istoriju jugoistočne Evrope – Beograd i Cold war studies centre LSE – London; Član savjeta i redakcije za priređivanje građe knjiga: Jugoslovensko-sovjetski odnosi 1945–1956. i Crna Gora u diplomatskim spisima ruskog Ministarstva inostranih djela. Kao profesor na postdiplomskim studijama na Filozofskom fakultetu u Nikšiću na predmetu Istočno pitanje i Pravnom fakultetu u Podgorici na predmetu Diplomacija Crne Gore bio angažovan kao mentor ili član komisija za više magistarskih i doktorskih teza. Od 2007. redovni je profesor na katedri za Istoriju Univerziteta Donja Gorica. Predaje Istoriju diplomatije, Istoriju diplomatije Crne Gore, Političku istoriju Crne Gore kao i Metodologiju društvenih nauka i Akademsko pismo.

Od 2011. redovni je član Crnogorske akademije nauka i umjetnosti. Sekretar je odjeljenja humanističkih

nauka u CANU. Od 2007. godine predsjednik je Odbora za istoriju CANU.

Od septembra 2011. godine obavlja funkciju Dekana Humanističkih studija.

Predmeti njegovog naučnog interesovanja su: politička i diplomatska istorija Crne Gore; istorija Evrope u

XIX i XX vijeku; jugoslovensko-albanski i crnogorsko-albanski odnosi od kraja XV do devedesetih godina XX

vijeka; istorija i istoriografija; edukativna funkcija istorije u nastavno-obrazovnim programima; pitanja

istorijskog, etničkog i duhovnog identiteta i problemi savremene istorije. Na naučnim skupovima u zemlji

i inostranstvu podnosio je saopštenja koja su objavljena u časopisima, zbornicima i knjigama. Objavio je

preko 200 članaka, studija, rasprava, osvrti i priloga u preko 30 posebnih izdanja u Crnoj Gori, Jugoslaviji

i inostranstvu. Najvažnije objavljene knjige: Velika Albanija – porijeklo – ideje – praksa (1995); 125 godina

Druge beogradske gimnazije (1995); Jugoslovenska država i Albanci, tom I (koautorstvo) (1998); Jugoslovenska država i Albanci, tom II (koautorstvo) (1999); Kosovo i Metohija u velikoalbanskim

planovima 1878–2000 (2001); Kosovo i Metohija – život živih (koautorstvo) (2005); Udžbenik za treći

razred gimnazije (koautorstvo) (2003. i 2008); Istorijski atlas (koautorstvo) (2009);

Jugoslovensko-sovjetski

odnosi 1945–1956 (koautorstvo) (2010).

1. Borozan, dr Đorđe, *Separatistički pokret Albanaca u Jugoslaviji i uticaj propagande iz Albanije od 1940.*

do aprilskog rata 1941, Tokovi istorije, br. 1– 4/1999, str. 191–206.

2. Borozan Đorđe, *Podgorica i njena okolina u ugovorima o razgraničenju Crne Gore i Turske 1878–1912*,

Sto dvadeset godina od oslobođenja Podgorice, zbornik radova sa naučnog skupa, 2000, str. 85–92.

3. Borozan Đorđe, *Velikoalbansko pitanje 1878–1998*, Glasnik odjeljenja društvenih nauka, CANU, knjiga

14, Podgorica, 2002, str. 7–64.

4. Borozan Đorđe, *Šekular i Šekularci od pomena do 1941. godine*, Glasnik odjeljenja društvenih nauka,

19, Podgorica, 2008. str. 289–294.

5. Borozan Đorđe, Dr. Mile Bakić: *Arhivistika*, Istorijski zapisi, god. 81, br.1–4, 2008, str. 385–386.

6. Borozan Đorđe, *Crnogorsko arhivsko zakonodavstvo dr Mila Bakića*, prikaz knjige, Pravni zbornik, br. 1,

2009, str. 377–379.

7. Borozan Đorđe, *Razvoj državne uprave u Crnoj Gori : 1879–1920*, Arhivski zapisi, god. 16, br. 2, 2009, str. 7–22.
8. Borozan Đorđe, *Crnogorsko primorje u vrijeme mletačko-osmanskih ratova tokom XVI, XVII i XVIII vijeka*, Hrvatski crnogorski dodiri: identitet povijesne i kulturne baštine Crnogorskog primorja: zbornik radova, 2009, str. 305–313.
9. Borozan Đorđe, *Njegoševa diplomatija*, Petar Drugi Petrović Njegoš: dvjesto godina od rođenja: (1813–2013): radovi sa naučnog skupa Podgorica, 31. oktobar –1. novembar 2013, str. 173–189.
10. Borozan Đorđe, *Istorijsko i epsko u Mojковаčkoj bici*, Glasnik Odjeljenja umjetnosti, CANU, br. 18, 2000, str. 117–125.
11. Borozan Đorđe, *Uvodna riječ: i da li su prošlost i savremenost teška pitanja?*, Istorijaska nauka, programi i nastava istorije: radovi sa okruglog stola, Podgorica, 8. decembar 2010, 2012, str. 917.
12. Borozan Đorđe, *Sjeverna Albanija u političkim planovima kralja Nikole*, Zbornik radova „Kralj Nikola – ličnost, djelo i vrijeme”, Naučni skupovi, knj. 49, Odjeljenje društvenih nauka, knj. 21, CANU, 1988, str. 299–324.
13. Borozan Đorđe, *Crnogorsko-italijanski diplomatski odnosi*, Glasnik odjeljenjadruštvenih nauka, knj. 21, 2012, str. 93–106.
14. Borozan Đorđe, *Sjevernoalbanska plemena u planovima i politici dinastije Petrović Njegoš*, Dinastija Petrović Njegoš: radovi sa naučnog skupa, Podgorica, 29. oktobar – 1. novembar 2001, knj. 2, 2002, str. 69–87.
15. Borozan Đorđe, *Šekular i Šekularci od pomena do 1941. godine*, Glasnik odjeljenja društvenih nauka, knj. 19, 2008, str. 289–294.
16. Borozan Đorđe, *Razgovor s prošlošću*, Glasnik odjeljenja društvenih nauka, knj. 17, 2006, str. 331–336.
17. Borozan Đorđe, *Crna Gora i I srpski ustanak 1804*, Glasnik odjeljenja društvenih nauka, knj. 16, 2004, str. 205–216.
18. Borozan Đorđe, *Sudar tri moćne ideologije*, Glasnik odjeljenja društvenih nauka, knj. 12, 1998, str. 205–208.
19. Borozan Đorđe, *Ogledi iz istorije Crne Gore*, Glasnik odjeljenja društvenih nauka, knj. 14, 2002, str. 257–261.

20. Borozan Đorđe, *Kosovo i Metohija u konceptima teritorijalne i etničke Albanije*, Jugoslovenski istorijski časopis, god. 30, br. 1, 1997, str. 169–178.
21. Borozan Đorđe, *Balšići u crnogorskoj i albanskoj istoriografiji*, Balšići: Zbornik radova sa skupa Balšići, Ivanova Korita, 21–22. septembar 2011, str. 243–258.
22. Borozan Đorđe, *Onovremen, savremen i sjevremen : Njegoševa diplomatija*, Agora: časopis za kulturu i društvena pitanja, br. 112, 2. decembar 2013, str. 6.
23. Borozan Đorđe, *Politika i memorija na Balkanu*, Godišnjak Matice crnogorske, 2008/2013, str. 495–498.
24. Borozan Đorđe, *Studija o dramatičnim poratnim godinama: Dragutin Papović: "Protivnici vlasti u Crnoj Gori (1945-1948)"*, Godišnjak Matice crnogorske, 2008/2013, str. 172–175.
25. Borozan Đorđe, *Nastanak Evropske unije i evropskog identiteta*, Zbornik škole euroatlantizma, I sesija, 2010, str. 85–99.
26. Borozan Đorđe, *Evropska unija – od osnivanja do savremenosti*, Zbornik škole euroatlantizma, I sesija, 2010, str. 29–44.
27. Borozan Đorđe, *Njegoševo "diplomatičesko djejanije"*, Arhivski zapisi: časopis za arhivsku teoriju i praksu, god. 18, br. 2, 2011, str. 7–26.
28. Borozan Đorđe, *Sekula Drljević u Narodnoj skupštini Kraljevine SHS, Dr Sekula Drljević: ličnost, djelo, vrijeme: zbornik radova*, tr. 187–212.
29. Borozan Đorđe, *Stefan (Stefanica) Crnojević*, Crnojevići: zbornik 1: radovi sa skupa Crnojevići – značaj za crnogorsku državu i kulturu, Ivanova Korita, 9–10. septembar 2010, str. 137–152.
30. Borozan Đorđe, *Kontraverze crnogorske istoriografije: (Radovan Radonjić, "Guvernerskomitopolitska kontroverza u crnogorskoj istoriografiji")*, Glasnik, br. 18/19, 2010/2011, str. 171–176.
31. Borozan Đorđe, *Pogled na istoriju crnogorsko-ruskih veza i odnosa*, Arhivski zapisi, god. 18, br. 1, 2011, str. 7–30.
32. Borozan Đorđe, *Crna Gora od iskona: Stefan Crnojević gospodar Zete*, Pobjeda, 67, br. 16305–16308, 5. maj 2011–8. maj 2012, str. 30.
33. Borozan Đorđe, *Šćepan Mali i Dubrovnik: reagovanja na pojavu Šćepana Malog u Mainama*, Zbornik radova, tr. 87–104.
34. Borozan Đorđe, *Dr Čedomir Bogićević: "Istorija crnogorskog sudstva" i "Vrhovni sud Crne Gore"*,

Podgorica, 2009, Arhivski zapisi, god. 16, br. 2, 2009, str. 153– 158.

35. Borožan Đorđe, *Razvoj državne uprave u Crnoj Gori: 1879–1920*, Arhivski zapisi, god. 16, br. 2, 2009, str. 7–22.

36. Borožan Đorđe, *Bogišić kao istoričar*, Istorijski zapisi, god. 81, br. 1–4, 2008, str. 421–427,

37. Borožan Đorđe, Dr Zvezdan Folić, *Država i vjerske zajednice u Crnoj Gori 1945– 1965*, Istorijski institut

Crne Gore i CNB "Đurđe Crnojević", Podgorica 2007, Istorijski zapisi, god. 81, br. 1–4, 2008, str. 377–379.

38. Borožan Đorđe, *Crna Gora na starim razglednicama*, Montenegro on old postcards, CANU, Podgorica 2008, Istorijski zapisi, god. 81, br. 1–4, 2008, str. 387–388.

39. Borožan Đorđe, Osamdeset godina "Istorijskih zapisa", Istorijski zapisi, god. 80, br. 1–4, 2007, str. 37–

41.

40. Borožan Đorđe, *Britanska politika u vrijeme aneksione krize: (Dr Saša Knežević: Velika Britanija i aneksiona kriza, studija, Istorijski institut Crne Gore, 2005)*, Glasnik, god. 11, br. 14–15, 2007, str. 189–

193.

41. Borožan Đorđe, Predrag Ilić, *"Srpska pravoslavna crkva i tajna Dahaua"*, Beograd, 2006, Istorijski zapisi, god. 79, br 1–4, 2006, str. 437–438.

42. Borožan Đorđe, Radmila Radić, *"Život u vremenima: Gavriilo Dožić 1881–1950"*, Beograd, 2006, Istorijski zapisi, god. 79, br 1–4, 2006, str. 431–435.

43. Borožan Đorđe, Saša Knežević, *"Velika Britanija i aneksiona kriza"*, Istorijski institut Crne Gore, Podgorica, 2005, Istorijski zapisi, god. 79, br. 1–4, str. 423– 425.

44. Borožan Đorđe, *Dr Živko Andrijašević i prof. dr Šerbo Rastoder "Istorija Crne Gore od najstarijih vremena do 2003. godine"*, Centar za iseljenike Crne Gore, Istorijski zapisi, god. 79, br. 1–4, 2006, str. 405–406.

45. Borožan Đorđe, Mijat Šuković, *Izabrana djela I–IV, CID – Pobjeda*, Podgorica, 2006, Istorijski zapisi, god. 79, br. 1–4, 2006, str. 377–385.

46. Borožan Đorđe, *Istoriografija pred izazovima savremenosti*, Vaspitanje i obrazovanje, br. 2, 2007, str. 9–21.

47. Borožan Đorđe, Bokovo – selo u staroj Crnoj Gori: istorijsko-etnografski prikaz, Selo u Crnoj Gori: radovi sa naučnog skupa, Podgorica, 18–20. decembar 2002, str. 403–411.

48. Borožan Đorđe, Jugoslavija i Albanija: smisao ratnog iskustva 1941–1945, Drugi svjetski rat – 50 godina

kasnije: radovi sa naučnog skupa, Podgorica, 20–22. septembar 1995, str. 555–560.

49. Borožan Đorđe, *Crna Gora i Albanci u istočnoj krizi*, Međunarodno priznanje Crne Gore: zbornik radova

sa naučnog skupa, Nikšić, 11–12. maj 1998. god, str. 195– 205.

50. Borožan Đorđe, *Podgorica i njena okolina u ugovorima o razgraničenju Crne Gore i Turske 1978–1912*,

Sto dvadeset godina od oslobođenja Podgorice: zbornik radova sa naučnog skupa, 2000, str. 85–92.

51. Borožan Đorđe, *Državnopravni život Srbije 1918–1991 u najnovijim istoriografskim djelima: (povodom*

knjige Ljubodraga Dimića: Istorija srpske državnosti, knjiga III, Srbija u Jugoslaviji, Novi Sad, 2001), Istorijski

zapisi, god. 74, br. 3–4, 2001, str. 295–298.

52. Borožan Đorđe, *Monumenta Montenegrina*, Istorijski zapisi, god. 75, br. 1–2, 2002, str. 189–192.

53. Borožan Đorđe, *Crna Gora u ratu protiv Osmanske imperije od 8. do 18. oktobra 1912. godine*, Istorijski

zapisi, god. 75, br. 1–2, 2002, str. 133–146.

01-583
10. 07. 2003

UNIVERZITET CRNE GORE	
Fakultet za historiju i društvene nauke	
14. 07. 2003	
02	149

Na osnovu člana 97. Zakona o Univerzitetu ("Sl.list RCG", br. 27/92 i 6/94) i člana 94. Statuta Univerziteta Crne Gore, Naučno-nastavno vijeće Univerziteta Crne Gore, na sjednici održanoj 09.07.2003.godine, donijelo je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

Dr **DJORDJE BOROZAN** bira se u zvanje naučni savjetnik Univerziteta Crne Gore u Istorijском institutu u Podgorici.

REKTOR,

Prof. dr Predrag Obradović
Prof.dr Predrag Obradović

4.12. 2020.			
Red.	Broj	Prilog	Vrijednost
01	1570/4		

Na osnovu člana 32 stav 1 tačka 14 Statuta Univerziteta Crne Gore, u vezi sa članom 29 Pravila doktorskih studija, Senat Univerziteta Crne Gore, u postupku razmatranja prijedloga Vijeća Fakulteta političkih nauka i na prijedlog Centra za doktorske studije, na sjednici od 11-12.12.2020. godine, donio je sljedeću

ODLUKU

I

Dr Ljiljana Pajović Dujović, redovni profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore imenuje za mentora pri izradi doktorske disertacije kandidatkinje mr Milene Ivanović.

II

Dr Srđan Darmanović, redovni profesor Fakulteta političkih nauka Univerziteta Crne Gore imenuje za komentora pri izradi doktorske disertacije kandidatkinje mr Milene Ivanović.

III

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 03-4778/2

Podgorica, 12.12.2020. godine

PREDSJEDNIK SENATA

Prof. dr Danilo Nikolić, rektor

Na osnovu člana 165 Zakona o opštem upravnom postupku ("Službeni list RCG" br. 60/03) i službene evidencije, a po zahtjevu Ivanović Momčilo Milena, izdaje se

POTVRDA O STUDIRANJU

Student **Ivanović Momčilo Milena**, rođena **26-06-1981** godine u mjestu **Podgorica**, opština **Podgorica**, Republika **Crna Gora**, upisana je studijske **2012/13** godine, u **I** godinu studija, kao student koji se **samofinansira** na **akademske doktorske studije**, studijski program **POLITIKOLOGIJA**, koji realizuje **FAKULTET POLITIČKIH NAUKA** - Podgorica Univerziteta Crne Gore u trajanju od **3 (tri)** godine sa obimom **180** ECTS kredita.

Studijske **2020/21** godine prijavila je *da sluša* **0** predmeta sa **0.00** (nula) ECTS kredita.

Po prvi put iz **III (treće)** godine, prijavila je *da sluša* **0** predmeta sa **0.00** (nula) ECTS kredita, što iznosi 0.00% od ukupnog broja ECTS kredita u **III** godinu.

Saglasno Statutu Univerziteta Crne Gore, **Ivanović Momčilo Milena** je po prvi put prijavila *da sluša* **manje od 2/3**, odnosno **66,67% (šezdesetšest 67/100 %)**, od ukupnog broja ECTS kredita sa **III** godine i studijske **2020/21** **nema status redovnog studenta** koji se **samofinansira**.

Uvjerenje se izdaje na osnovu službene evidencije, a u svrhu ostvarivanja prava na: (dječji dodatak, porodičnu penziju, invalidski dodatak, zdravstvenu legitimaciju, povlašćenu vožnju za gradski saobraćaj, studentski dom, studentski kredit, stipendiju, regulisanje vojne obaveze i slično).

Broj:
Podgorica, 12.05.2021 godine

M. P.

SEKRETAR.

UNIVERZITET CRNE GORE
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
POLITIKOLOGIJA
Broj dosijea: 2/2012

Na osnovu člana 165 stava 1 Zakona o opštem upravnom postupku ("Službeni list RCG", broj 60/03.), člana 115 stava 2 Zakona o visokom obrazovanju ("Službeni list CG", broj 44/14.) i službene evidencije, a po zahtjevu studenta Ivanović Momčilo Milena, izdaje se

UVJERENJE O POLOŽENIM ISPITIMA

Student **Ivanović Momčilo Milena**, rođena **26-06-1981** godine u mjestu **Podgorica**, opština **Podgorica**, Republika **Crna Gora**, upisana je studijske **2012/2013** godine, u **I** godinu studija, kao student koji se **samofinansira** na **doktorske akademske studije**, studijski program **POLITIKOLOGIJA**, koji realizuje **FAKULTET POLITIČKIH NAUKA** - Podgorica Univerziteta Crne Gore u trajanju od **3 (tri)** godine sa obimom **180** ECTS kredita.

Student je položio ispite iz sljedećih predmeta:

Redni broj	Semestar	Naziv predmeta	Ocjena	Uspjeh	Broj ECTS kredita
1.	1	ISTORIJA MODERNE POLITIČKE TEORIJE		(položio)	8.00
2.	1	METODOLOGIJA POLITIČKIH I DRUŠTVENIH NAUKA III		(položio)	6.00
3.	1	POLITIČKA ANTROPOLOGIJA		(položio)	8.00
4.	1	SAVREMENE POLITIČKE TEORIJE		(položio)	8.00
5.	1	SOCIOLOGIJA KULTURE		(položio)	8.00

Zaključno sa rednim brojem **5**.

Ostvareni uspjeh u toku dosadašnjih studija je:

- srednja ocjena položenih ispita "" (**0.00**)
- ukupan broj osvojenih ECTS kredita **38.00** ili **63.33%**
- indeks uspjeha **0.00**.

Uvjerjenje se izdaje na osnovu službene evidencije, a u svrhu ostvarivanja prava na: (dječji dodatak, porodičnu penziju, invalidski dodatak, zdravstvenu legitimaciju, povlašćenu vožnju za gradski saobraćaj, studentski dom, studentski kredit, stipendiju, regulisanje vojne obaveze i slično).

Broj:
Podgorica, 12.05.2021 godine

SEKRETAR,